

สำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดิน
Office of the Ombudsman

คู่มือการประเมินความเสี่ยง
และมาตรการป้องกันเกี่ยวกับผลประโยชน์ทับซ้อน
ของสำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดิน

สำนักนโยบายและแผน
สำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดิน

ด่วนที่สุด

บันทึกข้อความ

เลขที่...
เลขที่รับ... ๑๓๑๖/๖๑
รับวันที่... ๑๖ มิ.ย. ๖๑
เวลา... ๑๐.๕๐

หน่วยงาน สำนักนโยบายและแผน จิตารีย์ โทร 19276

ที่ สนผ. 323/2561 วันที่ 14 มิถุนายน 2561

เรื่อง การจัดทำแนวทางป้องกันผลประโยชน์ทับซ้อนของสำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดิน

เรียน เลขที่การสำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดิน ผ่านรองเลขที่การ (นางสาวจงดี หมายดี)

เรื่องเดิม

ตามที่สำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดินได้อนุมัติโครงการและประชุมเชิงปฏิบัติการการประเมินคุณธรรมและความโปร่งใสในการดำเนินงานของสำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดิน เมื่อวันที่ 6 มีนาคม 2561 เพื่อชี้แจงแนวทางและเกณฑ์การประเมิน ตลอดจนมอบหมายผู้รับผิดชอบหลักในการจัดทำข้อมูล/เอกสาร/หลักฐานตามแบบสำรวจหลักฐานเชิงประจักษ์ (EBIT) (รายละเอียดตามเอกสารแนบ 1) นั้น

สำนักนโยบายและแผนได้รับมอบหมายให้ดำเนินการจัดทำแผนปฏิบัติการป้องกันและปราบปรามการทุจริตของสำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดิน ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2561 พร้อมกำกับติดตามการดำเนินงานตามแผนปฏิบัติการฯ ดังกล่าว เพื่อให้สอดคล้องกับเกณฑ์การประเมินที่กำหนดตามแบบสำรวจหลักฐานเชิงประจักษ์ (Evidence -Based Integrity and Transparency Assessment: EBIT) ข้อ EB 10 (1) หน่วยงานมีการวิเคราะห์ความเสี่ยงเกี่ยวกับผลประโยชน์ทับซ้อนในหน่วยงาน และ ข้อ EB10 (2) หน่วยงานมีการกำหนดมาตรการ กลไก หรือการวางระบบในการป้องกันผลประโยชน์ทับซ้อนในหน่วยงาน (รายละเอียดตามเอกสารแนบ 2)

ข้อเท็จจริง

จากเกณฑ์การประเมินดังกล่าว สำนักนโยบายและแผนได้ดำเนินการร่วมกับสำนักบริหารการคลังและหน่วยตรวจสอบภายในจัดทำรายงานการวิเคราะห์ความเสี่ยง และการจัดการความเสี่ยงเกี่ยวกับผลประโยชน์ทับซ้อนของสำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดิน (รายละเอียดตามเอกสารแนบ 3) ดังนี้

1. ผลประโยชน์ทับซ้อนหรือความขัดแย้งกันระหว่างผลประโยชน์ทับซ้อนและผลประโยชน์ส่วนรวม หรือ Conflict of Interests หมายถึง สถานการณ์หรือการกระทำที่บุคคลไม่ว่าจะเป็นนักการเมือง ข้าราชการ พนักงาน บริษัท หรือผู้บริการมีผลประโยชน์ส่วนตัวมากจนมีผลต่อการตัดสินใจหรือการปฏิบัติหน้าที่ในตำแหน่งหน้าที่ที่บุคคลนั้นรับผิดชอบอยู่และส่งผลกระทบต่อประโยชน์ของส่วนรวม กล่าวคือกรณีที่เจ้าหน้าที่ของรัฐตัดสินใจหรือปฏิบัติหน้าที่ในตำแหน่งของตนอันก่อให้เกิดประโยชน์ต่อตนเองหรือพวกพ้องมากกว่าประโยชน์ส่วนรวม ซึ่งการกระทำดังกล่าวจะเกิดขึ้นอย่างรู้ตัวหรือไม่รู้ตัว ทั้งเจตนาและไม่เจตนา

ในรูปแบบที่หลากหลาย จนกระทั่งกลายเป็นธรรมเนียมปฏิบัติที่ไม่เห็นว่าเป็นความผิด ตัวอย่างการกระทำดังกล่าวมิให้พบเห็นได้มากในสังคมส่งผลให้บุคคลนั้นขาดการตัดสินใจที่เที่ยงธรรม เนื่องจากการยึดผลประโยชน์ส่วนตนเป็นหลักได้ส่งผลเสียหายให้เกิดขึ้นกับประเทศชาติก่อให้เกิดการกระทำที่ผิดจริยธรรมและจรรยาบรรณของเจ้าหน้าที่ของรัฐที่ต้องคำนึงถึงประโยชน์สาธารณะแต่ทำหน้าที่ตัดสินใจหรือปฏิบัติหน้าที่โดยคำนึงถึงประโยชน์ส่วนตนหรือพวกพ้องเป็นหลัก

2. แนวทางปฏิบัติเพื่อป้องกันผลประโยชน์ทับซ้อน การป้องกันมิให้มีการฝ่าฝืนบทบัญญัติมาตรา 100 แห่งกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต เพื่อให้รู้ถึงข้อห้ามกระทำของเจ้าหน้าที่ของรัฐ และข้อห้ามมิให้คู่สมรสของเจ้าหน้าที่ของรัฐดำเนินกิจการที่เป็นการขัดกันระหว่างประโยชน์ส่วนบุคคลและประโยชน์ส่วนรวม จึงมีความสำคัญอย่างยิ่งต่อเจ้าหน้าที่ของรัฐและคู่สมรสของเจ้าหน้าที่ของรัฐนั้น ๆ ทั้งนี้เจ้าหน้าที่ของรัฐจะเพิกเฉยหรือละเลยมิได้

3. การวิเคราะห์ความเสี่ยงเกี่ยวกับการปฏิบัติงานที่อาจเกิดผลประโยชน์ทับซ้อนตามมาตรฐาน COSO (The Committee of Sponsoring Organizations of the Tread way Commission) เป็นกรอบการวิเคราะห์ระดับโอกาสที่จะเกิดผลกระทบของความเสี่ยงต่าง ๆ เพื่อดำเนินการวิเคราะห์และจัดลำดับความเสี่ยง โดยการกำหนดเกณฑ์ระดับของความเสี่ยง (Degree of Risk) แสดงถึงระดับความสำคัญในการบริหารความเสี่ยง โดยพิจารณาจากผลคูณของระดับโอกาสที่จะเกิดความเสี่ยง (Likelihood) กับระดับความรุนแรงของผลกระทบ (Impact) ของความเสี่ยงแต่ละสาเหตุ (โอกาส x ผลกระทบ) กำหนดเกณฑ์ไว้ 4 ระดับ ดังนี้

ระดับของความเสี่ยง (Degree of Risk)

ลำดับ	ระดับความเสี่ยง	ช่วงคะแนน
1	ความเสี่ยงระดับสูงมาก (Extreme Risk : E)	15 - 25 คะแนน
2	ความเสี่ยงระดับสูง (High Risk : H)	9 - 14 คะแนน
3	ความเสี่ยงระดับปานกลาง (Moderate Risk : M)	4 - 8 คะแนน
4	ความเสี่ยงระดับต่ำ (Low Risk : L)	1 - 3 คะแนน

การวิเคราะห์ความเสี่ยงเกี่ยวกับการปฏิบัติงานที่อาจเกิดผลประโยชน์ทับซ้อน สำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดิน ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2561

ผลการวิเคราะห์ความเสี่ยงด้านผลประโยชน์ทับซ้อน	จัดลำดับความสำคัญของความเสี่ยง
การจัดซื้อจัดจ้าง	ลำดับ 1 (สูงมาก = 15 คะแนน)
การรับของขวัญ	ลำดับ 2 (สูง = 12 คะแนน)
การเบิกค่าตอบแทน	ลำดับ 2 (สูง = 9 คะแนน)
การใช้รถราชการ	ลำดับ 3 (ปานกลาง = 6 คะแนน)

จากการวิเคราะห์ความเสี่ยงเกี่ยวกับการปฏิบัติงานที่อาจเกิดผลประโยชน์ทับซ้อน สำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดิน ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2561 สามารถจำแนกระดับความเสี่ยงออกเป็น 3ระดับ คือ (1) สูงมาก (2) สูง และ (3) ปานกลาง สรุปได้ดังนี้

1. กระบวนการจัดซื้อจัดจ้างเอื้อประโยชน์ต่อพวกพ้อง หรือมีการขัดกันของผลประโยชน์ มีระดับความเสี่ยงสูงมาก (Extreme Risk : E) ควรให้ความสำคัญลำดับ 1 (สูงมาก = 15 คะแนน)
2. การรับของขวัญ สินน้ำใจจากคู่สัญญาของส่วนราชการหรือบุคคลอื่น มีระดับความเสี่ยงสูง (High Risk : H) ควรให้ความสำคัญลำดับ 2 (สูง = 12 คะแนน)
3. การเบิกค่าตอบแทน ค่าใช้จ่ายไม่ถูกต้องตามข้อเท็จจริง มีระดับความเสี่ยงสูง (High Risk : H) ลำดับ 2 (สูง = 9 คะแนน)
4. การใช้รถราชการเพื่องานส่วนตัวหรือไม่เป็นไปตามระเบียบ มีระดับความเสี่ยงปานกลาง (Moderate Risk : M) ควรให้ความสำคัญลำดับ 3 (ปานกลาง = 6 คะแนน)

4. มาตรการเพื่อควบคุมหรือลดความเสี่ยงการเกิดผลประโยชน์ทับซ้อน ได้แก่

4.1 มาตรการป้องกันกรณีการดำเนินการเกี่ยวกับการจัดซื้อจัดจ้าง โดยเจ้าหน้าที่สำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดินต้องปฏิบัติตามกฎหมายและระเบียบ

- พระราชบัญญัติการจัดซื้อจัดจ้างและการบริหารพัสดุภาครัฐ พ.ศ. 2560 โดยเฉพาะมาตรา 13 “ในการจัดซื้อจัดจ้าง ผู้มีหน้าที่ดำเนินการต้องไม่เป็นผู้มีส่วนได้เสียกับผู้ยื่นข้อเสนอหรือคู่สัญญา ในงานนั้น”

- หลักของมาตรฐานจริยธรรมสำหรับผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองและเจ้าหน้าที่ของรัฐ 9 ประการของสำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดิน 9 ข้อ โดยเฉพาะข้อ 3 “การยึดถือประโยชน์ของชาติเหนือกว่าประโยชน์ส่วนตัว”

- ประมวลจริยธรรมข้าราชการพลเรือน โดยเฉพาะ ข้อ 3 อนุ (3) “ต้องรายงานการดำรงตำแหน่งทั้งที่ได้รับค่าตอบแทนและไม่ได้รับค่าตอบแทนในนิติบุคคลซึ่งมิใช่ส่วนราชการ รัฐวิสาหกิจ องค์กรมหาชน ราชการส่วนท้องถิ่น หน่วยงานอื่นของรัฐ และกิจการที่รัฐถือหุ้นใหญ่ต่อหัวหน้าส่วนราชการและคณะกรรมการจริยธรรม ในกรณีที่การดำรงตำแหน่งนั้น อาจขัดแย้งกับการปฏิบัติหน้าที่หรืออาจทำให้การปฏิบัติหน้าที่เสียหาย

4.2 มาตรการป้องกันกรณีการรับของขวัญ ทรัพย์สินหรือประโยชน์อื่นใด โดยเจ้าหน้าที่สำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดินต้องปฏิบัติตามกฎหมายและระเบียบ

- พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. 2542 มาตรา 103

- ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการให้หรือรับของขวัญของเจ้าหน้าที่ของรัฐ พ.ศ. 2544

- ประกาศคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ เรื่อง หลักเกณฑ์การรับทรัพย์สินหรือประโยชน์อื่นใดโดยธรรมจรรยาของเจ้าหน้าที่ของรัฐ พ.ศ. 2543

4.3 มาตรการป้องกันกรณีการเบิกค่าตอบแทนที่ไม่ถูกต้องตามระเบียบ โดยเจ้าหน้าที่สำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดินต้องปฏิบัติตามกฎหมายและระเบียบ

- ระเบียบสำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดิน ว่าด้วยการจ่ายค่าใช้จ่ายเดินทางไปปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ พ.ศ. 2558

- ระเบียบสำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดิน ว่าด้วยการเบิกจ่ายค่าใช้จ่ายในการบริหารงานของสำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดิน พ.ศ. 2559

- ระเบียบสำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดิน ว่าด้วยค่าใช้จ่ายในการฝึกอบรมการจัดงาน และการประชุมระหว่างประเทศ พ.ศ. 2559

- กฎ ระเบียบ ข้อบังคับ มติคณะรัฐมนตรี หรือหนังสือเวียนของกระทรวงการคลังในเรื่องที่มีการกำหนดไว้เฉพาะ เช่น การเดินทางไปราชการ เบี้ยประชุมกรรมการ ค่าใช้จ่ายในการฝึกอบรม ประชุมสัมมนา การปฏิบัติงานนอกเวลาราชการ การใช้โทรศัพท์ของทางราชการ ฯลฯ

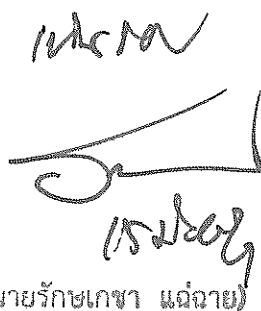
4.4 มาตรการป้องกันกรณีการใช้รถราชการเพื่องานส่วนตัว โดยเจ้าหน้าที่สำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดินต้องปฏิบัติตามกฎหมายและระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยรถราชการ พ.ศ. 2523 และที่แก้ไขเพิ่มเติม

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณารายงานการวิเคราะห์ความเสี่ยงฯ ที่แนบมาพร้อมนี้ หากเห็นชอบด้วยสำนันโยบายและแผนจึงได้ดำเนินการแจ้งเวียนให้เจ้าหน้าที่ทราบโดยทั่วกัน

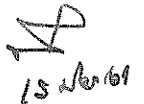
จิตาวิทย์ เปรมชนวักษ์
(นางจิตาวิทย์ เปรมชนวักษ์)

นักวิชาการอาวุโส

๑๘ มี.ค. ๖๑

(นายรัชชเกษ แผ้วถาวร)

เลขาธิการสำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดิน

15 มี.ค. 61

สารบัญ

	หน้า
บทนำ	
บทที่ ๑ : ความรู้ทั่วไปและกฎหมายเกี่ยวกับผลประโยชน์ทับซ้อน	๑
๑.๑ กฎหมายเกี่ยวกับการป้องกันผลประโยชน์ทับซ้อน	๔
บทที่ ๒ : แนวทางปฏิบัติเพื่อป้องกันผลประโยชน์ทับซ้อน	๖
๒.๑ แนวทางปฏิบัติเพื่อป้องกันผลประโยชน์ทับซ้อน	๖
๒.๒ กรณีการรับของขวัญหรือรับผลประโยชน์	๗
๒.๓ กรณีต้องเผชิญกับสถานการณ์ที่เอื้อต่อการทำธุรกิจกับตัวเอง	๑๐
๒.๔ หากฝ่าฝืนจะมีโทษอย่างไร	๑๐
บทที่ ๓ : ความเสี่ยงเกี่ยวกับการปฏิบัติงานที่อาจเกิดผลประโยชน์ทับซ้อน	๑๑
๓.๑ ระดับของความเสี่ยง (Degree of Risk)	๑๒
๓.๒ การวิเคราะห์ความเสี่ยงเกี่ยวกับการปฏิบัติงานที่อาจเกิดผลประโยชน์ทับซ้อน ของสำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดิน ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๑	๑๓
บทที่ ๔ : มาตรการเพื่อควบคุมหรือลดความเสี่ยงการเกิดผลประโยชน์ทับซ้อน	๑๕
การกำหนดกลไกการกำกับติดตามอย่างต่อเนื่องของสำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดิน	๑๗
แผนการดำเนินงานการกำกับติดตามอย่างต่อเนื่องของสำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดิน	๑๙
บรรณานุกรม	๒๐

บทที่ ๑

ความรู้ทั่วไปและกฎหมายเกี่ยวกับผลประโยชน์ทับซ้อน

๑. ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับผลประโยชน์ทับซ้อน

๑.๑ ความหมายของผลประโยชน์ทับซ้อน

ผลประโยชน์ทับซ้อน หมายถึง สถานการณ์ที่เจ้าหน้าที่ของรัฐมีผลประโยชน์ส่วนตนอยู่และมีการใช้อิทธิพลตามอำนาจหน้าที่และความรับผิดชอบเพื่อให้เกิดผลประโยชน์ส่วนตัว โดยก่อให้เกิดผลเสียต่อผลประโยชน์ส่วนรวม ผลประโยชน์ทับซ้อนมีหลากหลายรูปแบบ ไม่จำกัดอยู่ในรูปของตัวเงินหรือทรัพย์สินเท่านั้น แต่รวมถึงผลประโยชน์อื่น ๆ ที่ไม่ใช่ในรูปตัวเงินหรือทรัพย์สินก็ได้ อาทิ การแต่งตั้งพรรคพวกเข้าไปดำรงตำแหน่งในองค์กรต่าง ๆ ทั้งในหน่วยราชการ รัฐวิสาหกิจ และบริษัทจำกัด หรือการที่บุคคลผู้มีอำนาจหน้าที่ตัดสินใจให้ญาติพี่น้องหรือบริษัทที่ตนมีส่วนได้ส่วนเสียได้รับสัมปทานหรือผลประโยชน์จากทางราชการ โดยมีขอบ ฯลฯ

๑.๒ นิยามศัพท์และแนวคิดสำคัญ

๑.๒.๑ ผลประโยชน์ส่วนตน (Private Interest)

“ผลประโยชน์” คือ สิ่งใด ๆ ที่มีผลต่อบุคคล/กลุ่ม ไม่ว่าจะในทางบวกหรือลบ

“ผลประโยชน์ส่วนตน” ไม่ได้ครอบคลุมเพียงผลประโยชน์ด้านการทำงานหรือธุรกิจของเจ้าหน้าที่แต่รวมถึงคนที่ติดต่อสัมพันธ์ด้วย เช่น เพื่อน ญาติคู่แข่ง ศัตรู เมื่อใดเจ้าหน้าที่ประสงค์จะให้คนเหล่านี้ได้หรือเสียประโยชน์เมื่อนั้นก็ถือว่ามีความเกี่ยวข้องกับผลประโยชน์ส่วนตนมาเกี่ยวข้อง

ผลประโยชน์ส่วนตน มี ๒ ประเภท คือ ที่เกี่ยวกับเงิน (pecuniary) และที่ไม่เกี่ยวกับเงิน (non-pecuniary) คือ

“ผลประโยชน์ส่วนตนที่เกี่ยวกับเงิน” ไม่ได้เกี่ยวกับการได้มาซึ่งเงินทองเท่านั้น แต่ยังเกี่ยวกับการเพิ่มพูนประโยชน์หรือปกป้องการสูญเสียของสิ่งที่มีอยู่แล้ว เช่น ที่ดิน หุ้น ตำแหน่งในบริษัทที่รับงานจากหน่วยงาน รวมถึงการได้มาซึ่งผลประโยชน์อื่น ๆ ที่ไม่ได้อยู่ในรูปตัวเงิน เช่น สัมปทาน ส่วนลดของขวัญ หรือของที่แสดงน้ำใจไมตรีอื่น ๆ

“ผลประโยชน์ที่ไม่เกี่ยวกับเงิน” เกิดจากความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล ครอบครัวหรือกิจกรรมทางสังคมวัฒนธรรมอื่นๆ เช่น สถาบันการศึกษา สมาคม ลัทธิ แนวคิด มักอยู่ในรูปความลำเอียง/อคติ/เลือกที่รักมักที่ชัง และมีข้อสังเกตว่าแม้แต่ความเชื่อ/ความคิดเห็นส่วนตัวก็จัดอยู่ในประเภทนี้

๑.๒.๒ หน้าที่สาธารณะ (Public Duty)

“หน้าที่สาธารณะ” ของผู้ที่ทำงานให้ภาครัฐ คือ การให้ความสำคัญอันดับต้นแก่ประโยชน์สาธารณะ (Public Interest) คนเหล่านี้ ไม่จำกัดเฉพาะเจ้าหน้าที่ของรัฐทั้งระดับท้องถิ่นและระดับประเทศเท่านั้น แต่ยังรวมถึงคนอื่น ๆ ที่ทำงานให้ภาครัฐ เช่น ที่ปรึกษา อาสาสมัคร เป็นต้น

“ผลประโยชน์สาธารณะ” คือประโยชน์ของชุมชนโดยรวมไม่ใช่ผลรวมของผลประโยชน์ของปัจเจกบุคคล และไม่ใช่ผลประโยชน์ของกลุ่มคน การระบุผลประโยชน์สาธารณะไม่ใช่เรื่องง่าย แต่ในเบื้องต้นเจ้าหน้าที่ภาครัฐสามารถให้ความสำคัญเป็นอันดับต้นโดย

- ทำงานตามหน้าที่อย่างเต็มที่และมีประสิทธิภาพ
- ทำงานตามหน้าที่ตามกรอบและมาตรฐานทางจริยธรรม

- ระบุผลประโยชน์ทับซ้อนที่ตนเองมีหรืออาจจะมีและจัดการอย่างมี ประสิทธิภาพ
- ให้ความสำคัญอันดับต้นแก่ผลประโยชน์สาธารณะมีความคาดหวังว่าเจ้าหน้าที่ต้องจำกัดขอบเขตที่ประโยชน์ส่วนตนจะมีผลต่อความเป็นกลางในการทำหน้าที่

- หลีกเลี่ยงการตัดสินใจหรือการทำหน้าที่ที่มีผลประโยชน์ทับซ้อน
- หลีกเลี่ยงการกระทำ/กิจกรรมส่วนตนที่อาจทำให้คนเห็นว่าได้ประโยชน์จากข้อมูล

ภายใน

- หลีกเลี่ยงการใช้ตำแหน่งหน้าที่หรือทรัพยากรของหน่วยงานเพื่อประโยชน์ส่วนตน
- ป้องกันข้อครหาว่าได้รับผลประโยชน์ที่ไม่สมควรจากการใช้อำนาจหน้าที่
- ไม่ใช่ประโยชน์จากตำแหน่งหรือข้อมูลภายในที่ได้ขณะอยู่ในตำแหน่งขณะที่ไป

หาตำแหน่งงานใหม่

๑.๒.๓ ผลประโยชน์ทับซ้อน (Conflict of Interests) เป็นความทับซ้อนระหว่างผลประโยชน์ส่วนตน และผลประโยชน์สาธารณะที่มีผลต่อการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ภาครัฐ ดังนี้

- ให้ความสำคัญอันดับต้นแก่ผลประโยชน์สาธารณะมีความคาดหวังว่าเจ้าหน้าที่ต้องจำกัดขอบเขตที่ประโยชน์ส่วนตนจะมีผลต่อความเป็นกลางในการทำหน้าที่

- หลีกเลี่ยงการตัดสินใจหรือการทำหน้าที่ที่มีผลประโยชน์ทับซ้อน
- หลีกเลี่ยงการกระทำ/กิจกรรมส่วนตนที่อาจทำให้คนเห็นว่าได้ประโยชน์จากข้อมูล

ภายใน

๑.๓ ประเภทของผลประโยชน์ทับซ้อน

๑.๓.๑ ผลประโยชน์ทับซ้อนที่เกิดขึ้นจริง (Actual) มีความทับซ้อนระหว่างผลประโยชน์ส่วนตน และสาธารณะเกิดขึ้น

๑.๓.๒ ผลประโยชน์ทับซ้อนที่เห็น (Perceived & Apparent) เป็นผลประโยชน์ทับซ้อนที่คนเห็นว่ามีแต่จริง ๆ อาจไม่มีก็ได้ถ้าจัดการผลประโยชน์ทับซ้อนประเภทนี้อย่างขาดประสิทธิภาพก็อาจนำมาซึ่งผลเสียไม่น้อยกว่าการจัดการผลประโยชน์ทับซ้อนที่เกิดขึ้นจริงข้อนี้แสดงว่าเจ้าหน้าที่ไม่เพียงแต่จะต้องประพฤติตนอย่างมีจริยธรรมเท่านั้น แต่ต้องทำให้คนอื่น ๆ รับรู้และเห็นด้วยว่าไม่ได้รับประโยชน์เช่นนั้นจริง

๑.๓.๓ ผลประโยชน์ทับซ้อนที่เป็นไปได้ (Potential) ผลประโยชน์ส่วนตนที่มีในปัจจุบัน อาจจะทับซ้อนกับผลประโยชน์สาธารณะได้ในอนาคต

“หน้าที่ทับซ้อน (Conflict of Duty)” หรือ “ผลประโยชน์เบียดเบียนกัน (Competing Interests)” มี ๒ ประเภท ดังนี้

- การที่เจ้าหน้าที่มีบทบาทหน้าที่มากกว่าหนึ่งบทบาท เช่น เป็นเจ้าหน้าที่ในหน่วยงานและเป็นคณะกรรมการด้านระเบียบวินัยประจำหน่วยงานด้วย ปัญหาจะเกิดเมื่อไม่สามารถแยกแยะบทบาทหน้าที่ทั้งสองออกจากกันได้อาจทำให้ทำงานไม่มีประสิทธิภาพ หรือแม้กระทั่งเกิดความผิดพลาดหรือผิดกฎหมาย ปกติหน่วยงานมักมีกลไกป้องกันปัญหานี้โดยแยกแยะบทบาทหน้าที่ต่าง ๆ ให้ชัดเจนแต่ก็ยังมีปัญหาได้โดยเฉพาะอย่างยิ่งในหน่วยงานที่มีกำลังคนน้อยหรือมีเจ้าหน้าที่บางคนเท่านั้นที่สามารถทำงานบางอย่างที่คนอื่น ๆ ทำไม่ได้ ซึ่งคนส่วนใหญ่ไม่ค่อยห่วงปัญหานี้กันเพราะดูเหมือนไม่มีเรื่องผลประโยชน์ส่วนตนมาเกี่ยวข้อง

- การที่เจ้าหน้าที่มีบทบาทหน้าที่มากกว่าหนึ่งบทบาท และการทำบทบาทหน้าที่ในหน่วยงานหนึ่งนั้น ทำให้ได้ข้อมูลภายในบางอย่างที่อาจนำมาใช้เป็นประโยชน์แก่การทำบทบาทหน้าที่ให้แก่อีกหน่วยงานหนึ่งได้ผลเสียคือ ถ้านำข้อมูลมาใช้ก็อาจเกิดการประพฤติมิชอบ หรือความลำเอียง/อคติต่อคน

บางกลุ่ม ควรถือว่าหน้าที่ทับซ้อนเป็นปัญหาผลประโยชน์ทับซ้อนด้วย เพราะว่ามีหลักการจัดการแบบเดียวกัน นั่นคือการตัดสินใจทำหน้าที่ต้องเป็นกลางและกลไกการจัดการผลประโยชน์ทับซ้อนก็สามารถนำมาจัดการกับหน้าที่ทับซ้อนได้

๑.๔ ปัจจัยที่ทำให้เกิดผลประโยชน์ทับซ้อน

ผลประโยชน์ทับซ้อน หรือการขัดกันระหว่างผลประโยชน์ส่วนตัวและประโยชน์ส่วนรวมเป็นผลมาจากการไม่สามารถแยกแยะระหว่างบทบาทหน้าที่ในเรื่องส่วนตัว และเรื่องส่วนรวมออกจากกันได้ชัดเจน และมีสาเหตุมาจากพื้นฐานความคิดแบบดั้งเดิมของคนไทยและมีปัจจัยที่เอื้อให้เกิดพฤติกรรมทุจริต ดังนี้

๑.๔.๑ มีฐานคิดในลักษณะบูรณาการ คือ คนไทยไม่สามารถแยกแยะระหว่างเรื่องส่วนตัวกับเรื่องส่วนรวมออกจากกันได้อย่างสิ้นเชิง ดังนี้

(๑) คนไทยมีฐานความเชื่อในอดีตที่เห็นว่าขุนนางค้าขายได้โดยไม่เป็นสิ่งที่น่ารังเกียจ

(๒) ตำแหน่งหน้าที่ราชการสามารถนำมาซึ่งผลประโยชน์ส่วนตัว จึงไม่มีการแยกแยะระหว่างประโยชน์ส่วนตัวออกจากประโยชน์ส่วนรวม

(๓) ทักษะคติและแนวความคิดของคนในสังคมไทยยังเป็นระบบคิดแบบฐานสิบ (คือ ไม่แยกแยะระหว่างผลประโยชน์ส่วนตัวของผู้มีอำนาจกับผลประโยชน์ส่วนรวม) จึงพัฒนาไม่ทันกับพื้นฐานแนวคิดของระบบกฎหมายสากลที่เป็นระบบคิดแบบฐานสอง (คือ แยกแยะผลประโยชน์ส่วนตัวออกจากผลประโยชน์ส่วนรวมอย่างชัดเจน)

๑.๔.๒ มีฐานคิดในเรื่องการตอบแทนบุญคุณ โดยเฉพาะบุญคุณทางการเมือง เช่น การเอื้อประโยชน์ ให้ผู้เคยสนับสนุนคะแนนเสียงหรือตอบแทนตำแหน่งให้ โดยจะไม่ใช้การตอบแทนด้วยตัวเงินเป็นหลัก แต่เป็นการตอบแทนในลักษณะผลประโยชน์อย่างอื่น เช่น การให้ผลประโยชน์ หรือตำแหน่งทางการเมือง เป็นต้น

๑.๔.๓ มีพฤติกรรมการใช้จ่ายเงินที่สุรุ่ยสุร่ายทำให้รายรับไม่สมดุลกับรายจ่าย เช่น มีภาระการใช้จ่ายในการรักษาพยาบาล หรือเลี้ยงดูครอบครัว ฯลฯ ทำให้มีพฤติกรรมที่ต้องเข้าไปเกี่ยวข้องกับ การกระทำผิด โดยสมัครใจหรือมีพฤติกรรมที่ยักยอกประโยชน์ส่วนรวมเข้าเป็นประโยชน์ส่วนตัวเกิดการขัดกันระหว่างผลประโยชน์ส่วนรวมและประโยชน์ส่วนตัว

๑.๔.๔ มีความจำเป็นในการรักษาตัวรอดและลดการเผชิญปัญหาเกี่ยวกับค่านิยมการมีผลประโยชน์ทับซ้อนทำให้ตนเองต้องเข้าไปเกี่ยวข้องกับผลประโยชน์ทับซ้อน สาเหตุส่วนหนึ่งนั้นคือปัจจัยทางสังคม ซึ่งเป็นลักษณะ “ตัวกูของกู” อันเป็นค่านิยมของสังคมที่เน้นเรื่องวัตถุนิยมการอยากมีอยากได้ การรักษาหน้าตาและยกหน้าตาทางสังคมทำให้ต้องมีการแสวงหาทรัพย์สินและอำนาจมากขึ้น

๑.๔.๕ โครงสร้างการบริหารและการมีระบบการตรวจสอบถ่วงดุล ซึ่งฝ่ายตรวจสอบยังขาดความเข้าใจและระบบยังไม่มีประสิทธิภาพ จึงเอื้อต่อการมีพฤติกรรมที่เป็นไปในลักษณะการมีผลประโยชน์ทับซ้อนมากที่สุด

๑.๔.๖ ปัญหาการมีผลประโยชน์ทับซ้อนเกิดจากปัจจัยด้านกฎหมาย ดังจะเห็นได้ว่าตัวบทกฎหมายยังไม่ตอบสนองต่อสภาพปัญหา และทันต่อสภาวการณ์ปัจจุบัน กล่าวคือ บทลงโทษทางกฎหมายยังไม่เพียงพอต่อการ “ป้องกัน” และ “ป้องปราม” ผู้ที่จะกระทำหรือคิดที่จะกระทำที่เอื้อต่อการมีผลประโยชน์ทับซ้อนเท่าที่ควร

๑.๕ พฤติกรรมที่เสี่ยงต่อการมีผลประโยชน์ทับซ้อน

- ๑.๕.๑ การปฏิสัมพันธ์กับภาคเอกชน
- ๑.๕.๒ การทำสัญญาจัดซื้อจัดจ้าง
- ๑.๕.๓ การตรวจตราเพื่อควบคุมคุณภาพมาตรฐานของการทำงานหรืออุปกรณ์
- ๑.๕.๔ การอนุมัติหรืออนุญาต การออกใบอนุญาตให้ประกอบวิชาชีพ
- ๑.๕.๕ การกระจายงบประมาณ
- ๑.๕.๖ การปรับการลงโทษ
- ๑.๕.๗ การให้เงินหรือสิ่งของช่วยเหลือผู้เดือดร้อน การตัดสินใจพิพาท
- ๑.๕.๘ การรับของขวัญ ของกำนัลจากผู้ที่มาติดต่ออันเกี่ยวข้องในการปฏิบัติหน้าที่

๒. กฎหมายเกี่ยวกับการป้องกันผลประโยชน์ทับซ้อน

๒.๑ พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๔๒ และที่แก้ไขเพิ่มเติม มาตรา ๑๐๐ มาตรา ๑๐๓ และมาตรา ๑๐๓/๑ กำหนดเรื่องการขัดกันของผลประโยชน์ ส่วนตัวและส่วนรวมไว้ เพื่อลดระบบอุปถัมภ์ในสังคมไทยให้เจ้าหน้าที่ของรัฐ มีจิตสำนึกแยกแยะประโยชน์ ส่วนบุคคลและประโยชน์ส่วนรวมออกจากกันได้ หากเจ้าหน้าที่ของรัฐฝ่าฝืนให้ถือเป็นความผิดตามประมวล กฎหมายอาญาด้วย

๒.๒ ประกาศคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ เรื่องหลักเกณฑ์ การรับ ทรัพย์สินหรือประโยชน์อื่นใดโดยธรรมจรรยาของเจ้าหน้าที่ของรัฐ พ.ศ. ๒๕๔๓ ได้กำหนดว่า โดยอาศัยอำนาจ ตามความในมาตรา ๑๐๓ แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปราม การทุจริตแห่งชาติได้กำหนดหลักเกณฑ์และจำนวนทรัพย์สินหรือประโยชน์อื่นใดที่เจ้าหน้าที่ของรัฐจะรับจาก บุคคลได้โดยธรรมจรรยา กล่าวคือ การรับ ทรัพย์สินหรือประโยชน์อื่นใดจากบุคคลที่ให้แก่ในโอกาสต่าง ๆ โดยปกติตามขนบธรรมเนียมประเพณี หรือวัฒนธรรม หรือให้กันตามมารยาทที่ปฏิบัติกันมาในสังคม

๒.๓ ประกาศคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ เรื่อง กำหนดตำแหน่ง เจ้าหน้าที่ของรัฐที่ต้องห้ามมิให้ดำเนินกิจการตามความในมาตรา ๑๐๐ แห่งพระราชบัญญัติประกอบ รัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๔๒ (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๕๕

๒.๔ ประมวลจริยธรรมข้าราชการพลเรือน

๒.๔.๑ ส่วนคำปรารภ ได้กล่าวถึงค่านิยมหลักของมาตรฐานจริยธรรมสำหรับผู้ดำรง ตำแหน่งทางการเมืองและเจ้าหน้าที่ของรัฐ ๙ ประการของสำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดิน ๙ ข้อ ดังนี้

- (๑) การยึดมั่นในคุณธรรมและจริยธรรม
- (๒) การมีจิตสำนึกที่ดี ซื่อสัตย์ สุจริต และรับผิดชอบ
- (๓) การยึดถือประโยชน์ของประเทศชาติเหนือกว่าประโยชน์ส่วนตน และไม่มี

ผลประโยชน์ทับซ้อน

- (๔) การยืนหยัดทำในสิ่งที่ถูกต้อง เป็นธรรมและถูกกฎหมาย
- (๕) การให้บริการแก่ประชาชนด้วยความรวดเร็ว มีอัธยาศัยและไม่เลือกปฏิบัติ
- (๖) การให้ข้อมูลข่าวสารแก่ประชาชนอย่างครบถ้วน ถูกต้อง ไม่บิดเบือน ข้อเท็จจริง
- (๗) การมุ่งผลสัมฤทธิ์ของงานรักษามาตรฐานมีคุณภาพโปร่งใสและตรวจสอบได้
- (๘) การยึดมั่นในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข
- (๙) การยึดมั่นในหลักจรรยาวิชาชีพขององค์กร

๒.๔.๒ ประมวลจริยธรรมข้าราชการพลเรือน ปี พ.ศ. ๒๕๕๒ เป็นการดำเนินการตามมาตรา ๒๗๙ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. ๒๕๕๐ เพื่อเป็นมาตรฐานทางจริยธรรม ให้ข้าราชการทั้งหลายเกิดสำนึกถึงซึ่งและเที่ยงธรรมในหน้าที่ ผดุงเกียรติและศักดิ์ศรีข้าราชการควรแก่ความไว้วางใจและเชื่อมั่นของปวงชน และดำรงตนมั่นเป็นแบบอย่างที่ดีงาม สัมกับความเป็นข้าราชการในพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว

- หมวด ๒ ข้อ ๕ ให้ข้าราชการต้องแยกเรื่องส่วนตัวออกจากตำแหน่งหน้าที่และยึดถือประโยชน์ส่วนรวมของประเทศชาติเหนือกว่าประโยชน์ส่วนตน โดยอย่างน้อยต้องวางตน ดังนี้

(๑) ไม่นำความสัมพันธ์ส่วนตัวที่ตนมีต่อบุคคลอื่น ไม่ว่าจะป็นญาติ พี่น้อง พรรคพวก เพื่อนฝูงหรือผู้มีบุญคุณส่วนตัวมาประกอบการใช้ดุลยพินิจให้เป็นคุณหรือเป็นโทษแก่บุคคลนั้น หรือปฏิบัติต่อบุคคลนั้นต่างจากบุคคลอื่นเพราะความชอบหรือชัง

(๒) ไม่ใช่เวลาราชการ เงิน ทรัพย์สิน บุคลากร บริการหรือสิ่งอำนวยความสะดวกของทางราชการไปเพื่อประโยชน์ส่วนตัวของตนเองหรือผู้อื่น เว้นแต่ได้รับอนุญาตโดยชอบด้วยกฎหมาย

(๓) ไม่กระทำการใดหรือดำรงตำแหน่งหรือปฏิบัติภารกิจใดในฐานะส่วนตัวซึ่งก่อให้เกิดความเคลือบแคลงหรือสงสัยว่าจะขัดกับประโยชน์ส่วนรวมที่อยู่ในความรับผิดชอบของหน้าที่ ทั้งนี้ ในกรณีมีความเคลือบแคลงหรือสงสัยให้ข้าราชการผู้นั้นยุติการกระทำดังกล่าวไว้ก่อนแล้วแจ้งให้ผู้บังคับบัญชา หัวหน้าส่วนราชการและคณะกรรมการจริยธรรมพิจารณา เมื่อคณะกรรมการจริยธรรมวินิจฉัยเป็นประการใดแล้วจึงปฏิบัติตามนั้น ในการปฏิบัติหน้าที่ที่รับผิดชอบในหน่วยงานโดยตรงหรือหน้าที่อื่นในราชการ รัฐวิสาหกิจ องค์การมหาชน หรือหน่วยงานของรัฐ ข้าราชการต้องยึดถือประโยชน์ ของทางราชการเป็นหลัก ในกรณีที่มีความขัดแย้งระหว่างประโยชน์ของทางราชการหรือประโยชน์ส่วนรวมกับประโยชน์ส่วนตนหรือส่วนกลุ่ม อันจำเป็นต้องวินิจฉัยหรือชี้ขาด ต้องยึดประโยชน์ของทางราชการและประโยชน์ส่วนรวมเป็นสำคัญ

ทั้งนี้การฝ่าฝืนจริยธรรมตามหมวด ๒ ของประมวลจริยธรรมนี้เป็นความผิดวินัย ตามกฎหมายว่าด้วยพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ. ๒๕๕๑ ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยพนักงานราชการ พ.ศ. ๒๕๔๗ หรือระเบียบกระทรวงการคลังว่าด้วยลูกจ้างประจำของส่วนราชการ พ.ศ. ๒๕๓๗ แล้วแต่กรณี

- หมวด ๒ ข้อ ๖ ให้ข้าราชการต้องละเว้นจากการแสวงหาประโยชน์ที่มีขอบ โดยอาศัยตำแหน่งหน้าที่ และไม่กระทำการอันเป็นการขัดกันระหว่างประโยชน์ส่วนตนและประโยชน์ส่วนรวม โดยอย่างน้อยต้องวางตน ดังนี้

(๑) ไม่เรียก รับ หรือยอมจะรับ หรือยอมให้ผู้อื่น เรียก รับ หรือ ยอมจะรับ ซึ่งของขวัญแทนตนหรือญาติของตนไม่ว่าก่อนหรือหลังดำรงตำแหน่ง หรือปฏิบัติหน้าที่ไม่ว่าจะเกี่ยวข้องหรือไม่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติหน้าที่หรือไม่ก็ตาม เว้นแต่เป็นการให้โดยธรรมจรรยาหรือการให้ตามประเพณีหรือให้แก่บุคคลทั่วไป

(๒) ไม่ใช่ตำแหน่งหรือการกระทำที่เป็นคุณหรือเป็นโทษแก่บุคคลใดเพราะมีอคติ

(๓) ไม่เสนอหรืออนุมัติโครงการการดำเนินการ หรือการทำนิติกรรมหรือสัญญาซึ่งตนเองหรือบุคคลอื่นจะได้ประโยชน์อันมิควรได้โดยชอบด้วยกฎหมายหรือประมวลจริยธรรมนี้

บทที่ ๒

แนวทางปฏิบัติเพื่อป้องกันผลประโยชน์ทับซ้อน

๑. แนวทางปฏิบัติเพื่อป้องกันผลประโยชน์ทับซ้อน

แนวทางปฏิบัติเพื่อป้องกันมิให้มีการฝ่าฝืนบทบัญญัติมาตรา ๑๐๐ แห่งกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต

๑.๑ การเตรียมตัวก่อนเข้าสู่ตำแหน่ง (ก่อนเป็นเจ้าหน้าที่ของรัฐ)

เมื่อบุคคลผู้ใดก็ตามมีความประสงค์จะเข้ามาเป็นเจ้าหน้าที่ของรัฐ และเมื่อมีความประสงค์เข้ามาเป็นเจ้าหน้าที่ของรัฐในตำแหน่งที่มีกฎหมายบัญญัติห้ามมิให้ดำเนินกิจการที่เป็นการขัดกันระหว่างประโยชน์ส่วนบุคคลและประโยชน์ส่วนรวม เช่น ตำแหน่งนายกรัฐมนตรี รัฐมนตรี ผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น หรือผู้บริหารหน่วยงานภาครัฐ การเตรียมการก่อนเข้าสู่ตำแหน่ง จึงมีความสำคัญยิ่ง การไม่เตรียมความพร้อมจะทำให้บุคคลนั้น มีสภาพปัญหาส่วนตนที่จะต้องรักษาผลประโยชน์ส่วนตนไว้ เมื่อเข้ามาเป็นเจ้าหน้าที่ของรัฐ การประกอบอาชีพบางอย่างที่ได้กระทำไว้กับรัฐหรือการอยู่ในฐานะต่าง ๆ ในธุรกิจการค้าของเอกชนที่ทำได้ก่อนเป็นเจ้าหน้าที่ของรัฐ อาจจะเป็นสิ่งที่กฎหมายห้ามกระทำหรือห้ามดำเนินการ เมื่อบุคคลนั้นได้เป็นเจ้าหน้าที่ของรัฐ ดังนั้น เมื่อไม่มีการเตรียมตัวในเรื่องนี้ จึงเป็นต้นเหตุของการกระทำผิดกฎหมายและจะส่งผลร้ายต่อเจ้าหน้าที่ของรัฐผู้นั้น เช่น การต้องพ้นจากตำแหน่ง การได้รับโทษจำคุก หรือทั้งจำทั้งปรับ เป็นต้น

ก่อนเข้ารับตำแหน่งเจ้าหน้าที่ของรัฐ บุคคลนั้นๆ จะต้องเตรียมตัว โดยตรวจสอบตนเอง คู่สมรส บุตรที่ยังไม่บรรลุนิติภาวะ ว่าได้มีการดำเนินกิจการใด ๆ บ้าง เมื่อครั้งที่ตนเองอยู่ในสถานะของเอกชนที่ได้ทำธุรกิจหรือทำการค้าไว้กับรัฐ โดยจะต้องตรวจสอบการเป็นคู่สัญญา กับรัฐ การรับสัมปทาน จากรัฐหรือการเป็นกรรมการผู้จัดการ การถือหุ้น หรือการเป็นหุ้นส่วนผู้จัดการหรือการเป็นหุ้นส่วนในห้างหุ้นส่วนต่าง ๆ ว่ามีหรือไม่ว่างไรและต้องสำรวจกิจการต่าง ๆ ของคู่สมรส รวมถึงการศึกษากฎหมายที่เกี่ยวข้องเพื่อให้ทราบ ว่าก่อนเข้าสู่ตำแหน่งเป็นเจ้าหน้าที่ของรัฐ ตนเองและคู่สมรส บุตรที่ยังไม่บรรลุนิติภาวะจะต้องดำเนินการต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับการทำการค้า การทำธุรกิจนั้น ๆ อย่างไร เมื่อไร ภายในกำหนดระยะเวลาอย่างไร

๑.๒ การปฏิบัติหน้าที่หรือดำรงตนในระหว่างที่เป็นเจ้าหน้าที่ของรัฐ

๑.๒.๑ เจ้าหน้าที่ของรัฐในตำแหน่ง เช่น ตำแหน่งนายกรัฐมนตรี รัฐมนตรี ผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น หรือผู้บริหารหน่วยงานภาครัฐ ต้องไม่ดำเนินกิจการใด ๆ ที่เป็นการขัดกันระหว่างประโยชน์ส่วนบุคคลกับประโยชน์ส่วนรวม ตามที่กำหนดไว้ในมาตรา ๑๐๐ แห่งกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต เช่น ห้ามเจ้าหน้าที่ของรัฐทำธุรกิจกับหน่วยงานของรัฐรวมถึงการห้ามมีส่วนได้ส่วนเสียในสัญญาที่ได้ทำกับหน่วยงานของรัฐ และการห้ามเป็นหุ้นส่วนหรือผู้ถือหุ้นในธุรกิจของเอกชนที่เจ้าหน้าที่ของรัฐนั้นมีอำนาจควบคุม กำกับ ดูแล ตรวจสอบหรือดำเนินคดี การห้ามรับสัมปทาน หรือคงถือไว้ซึ่งสัมปทานหรือเข้าเป็นคู่สัญญากับรัฐที่มีลักษณะผูกขาดตัดตอนไม่ว่าในทางตรงหรือทางอ้อม รวมถึงการเป็นผู้ถือหุ้นหรือเป็นหุ้นส่วนในห้างหุ้นส่วนหรือบริษัทที่รับสัมปทาน หรือได้ทำสัญญาในลักษณะดังกล่าว และยังได้บัญญัติห้ามการเข้าไปมีส่วนได้ส่วนเสียในสถานะต่าง ๆ ในธุรกิจของเอกชน ซึ่งรวมถึงการทำงานในฐานะพนักงานหรือลูกจ้างในธุรกิจของเอกชนที่มีความเกี่ยวข้องเชื่อมโยงกับอำนาจหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ของรัฐผู้นั้น

๑.๒.๒ คู่สมรสของเจ้าหน้าที่ของรัฐ กฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริตได้ห้ามคู่สมรสให้ดำเนินกิจการใด ๆ ที่เป็นการขัดกันระหว่างประโยชน์ส่วนบุคคลและประโยชน์ส่วนรวมไว้ด้วยการทำความเข้าใจกับคู่สมรสให้ปฏิบัติตามกฎหมาย จึงมีความสำคัญหากไม่สามารถทำความเข้าใจกับคู่สมรสให้เข้าใจในหลักการของกฎหมายได้แล้ว หรือเกิดความเข้าใจในข้อกฎหมายที่ไม่ถูกต้อง หรือในกรณีที่คู่สมรสได้กระทำโดยความเลินเล่อ พลังเพลอ หรือรู้เท่าไม่ถึงการณ์และเป็นการดำเนินกิจการที่เป็นการต้องห้ามตามกฎหมายในมาตรา ๑๐๐ การดำเนินกิจการของคู่สมรสนั้นจะนำมาซึ่งภัยและโทษกับเจ้าหน้าที่ของรัฐผู้นั้น กล่าวคือ แม้ตนเองจะมีได้กระทำการที่กฎหมายบัญญัติเป็นความผิดไว้แต่หากปล่อยปละละเลยไม่ใส่ใจกับการดำเนินกิจการของคู่สมรสทำให้คู่สมรสดำเนินกิจการต่าง ๆ ตามที่กฎหมายห้าม เจ้าหน้าที่ของรัฐผู้นั้นจะต้องได้รับโทษทางอาญาที่เกิดจากการกระทำของคู่สมรส โดยจะถูกระวางโทษจำคุกหรือปรับหรือทั้งจำทั้งปรับแล้วแต่กรณี

ดังนั้น การทำความเข้าใจกฎหมาย มาตรา ๑๐๐ เพื่อให้รู้ถึงข้อห้ามกระทำของเจ้าหน้าที่ของรัฐและข้อห้ามมิให้คู่สมรสของเจ้าหน้าที่ของรัฐดำเนินกิจการที่เป็นการขัดกันระหว่างประโยชน์ส่วนบุคคลและประโยชน์ส่วนรวม จึงมีความสำคัญอย่างยิ่งต่อเจ้าหน้าที่ของรัฐและคู่สมรสของเจ้าหน้าที่ของรัฐนั้น ๆ ทั้งนี้เจ้าหน้าที่ของรัฐจะเพิกเฉยหรือละเลยมิได้

๑.๒.๓ การดำเนินกิจการในภายหลังที่พ้นจากตำแหน่ง (พ้นจากการเป็นเจ้าหน้าที่ของรัฐยังไม่ถึง ๒ ปี)

กฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริตตามมาตรา ๑๐๐ ได้บัญญัติห้ามเจ้าหน้าที่ของรัฐมิให้ดำเนินกิจการที่เป็นการขัดกันระหว่างประโยชน์ส่วนบุคคลและประโยชน์ส่วนรวม โดยห้ามดำเนินกิจการนั้นต่อไปอีกเป็นเวลา ๒ ปี นับแต่เจ้าหน้าที่ของรัฐผู้นั้นได้พ้นจากตำแหน่งเจ้าหน้าที่ของรัฐในตำแหน่งนั้น ๆ แล้ว ทั้งนี้การห้ามในส่วนนี้ได้ห้ามการดำเนินกิจการของคู่สมรสของเจ้าหน้าที่ของรัฐด้วย

๒. กรณีการรับของขวัญหรือรับผลประโยชน์

มีแนวโน้มที่เป็นไปได้มากที่เราจะรับของขวัญหรือผลประโยชน์ โดยเฉพาะสิ่งที่ถูกใจเราบุคคลอาจสงสัยว่าการรับของขวัญหรือผลประโยชน์ใด ๆ ถือได้ว่าเป็นความผิดแต่ผู้รับมักจะหาเหตุผลเข้าข้างตัวเอง ดังนั้นในการรับของขวัญและประโยชน์อื่นใด ควรพิจารณาคำถาม ๓ ข้อนี้ เพื่อใช้ประกอบการตัดสินใจว่าจะรับหรือไม่รับของขวัญหรือประโยชน์นั้น ๆ คือ

๒.๑ เราควรรับหรือไม่ : ตามหลักการทางจริยธรรม แม้ว่าเราไม่ควรรับแต่มีหลายโอกาสที่เราไม่สามารถปฏิเสธได้ หรือเป็นการรับในโอกาสที่เหมาะสมตามขนบธรรมเนียมประเพณีวัฒนธรรมหรือให้กันตามมารยาทที่ปฏิบัติกันในสังคม อย่างไรก็ตามมีหลายโอกาสที่ไม่เป็นการเหมาะสมที่จะรับอย่างยิ่ง ดังนี้

๒.๑.๑ ถ้าเป็นการให้เงิน ท่านต้องปฏิเสธ ไม่ว่าจะเป็โอกาสใด ๆ หรือการรับเงินสดหรือสิ่งใด ๆ ที่สามารถเปลี่ยนเป็นเงินได้ เช่น หุ้ น พันธบัตร หรือล็อตเตอรี่ ฯลฯ ล้วนเข้าข่ายการรับสินบนและเป็นการฝ่าฝืนประมวลจริยธรรมข้าราชการพลเรือนทั้งสิ้น

๒.๑.๒ หากได้รับการเสนอสิ่งใด ๆ นอกเหนือจากเงิน สิ่งที่เราควรนำมาเป็นเหตุผลในการตัดสินใจ คือให้พิจารณาว่าทำไมเขาจึงเสนอของขวัญหรือผลประโยชน์ดังกล่าวให้เราและการเสนอของดังกล่าวนี้ มีผลต่อการตัดสินใจในการปฏิบัติตนหรือไม่ หรือควรพิจารณาบนหลักการปฏิบัติงานในภาครัฐที่อยู่บนพื้นฐานว่าการกระทำและการตัดสินใจใด ๆ จะต้องกระทำด้วยความเป็นกลางปราศจากการมีส่วนได้ส่วนเสียในการให้บริการและปกป้องผลประโยชน์ของสังคมไทยโดยรวม

ดังนั้น องค์กรหรือบุคคลใด ๆ ไม่ควรใช้ของขวัญหรือผลประโยชน์มาแสวงหาความชอบ ผลประโยชน์ให้แก่องค์กรของตนหรือตนเองเหนือองค์กรหรือบุคคลอื่นทำให้สิ้นคลอนความเชื่อถือไว้วางใจที่ประชาชนมีต่อรัฐ และทำให้เกิดความไม่เป็นธรรมในสังคม

๒.๒ เราควรรายงานการรับหรือไม่ : ท่านควรมีแนวทางพิจารณา ดังนี้

๒.๒.๑ ศึกษาหลักการและแนวคิดที่ใช้ประกอบการดำเนินตามนโยบายการให้และรับของขวัญ และผลประโยชน์ของข้าราชการพลเรือนและเจ้าหน้าที่ภาครัฐ ตามที่กำหนดไว้ในกฎหมายและกฎระเบียบต่าง ๆ เช่น ประมวลจริยธรรมข้าราชการพลเมือง ข้อบังคับว่าด้วยจรรยาข้าราชการของส่วนราชการ พระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ. ๒๕๖๑ และประกาศคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ เรื่องหลักเกณฑ์การรับทรัพย์สินหรือประโยชน์อื่นใดโดยธรรมจรรยาของเจ้าหน้าที่ของรัฐ พ.ศ. ๒๕๔๓

๒.๒.๒ ศึกษาและยึดถือเป็นแนวทางปฏิบัติตามหลักเกณฑ์ของคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติว่า ข้าราชการและเจ้าหน้าที่ภาครัฐจะรับของขวัญหรือผลประโยชน์ทับซ้อนอื่นใดไม่ได้ เว้นแต่โดยธรรมจรรยาเท่านั้น คือ ตามปกติ ตามธรรมเนียมและประเพณี โดยต้องอยู่ภายใต้เงื่อนไขว่าจะรับของขวัญหรือประโยชน์อื่นใดจากญาติพี่น้องตามสมควรแก่ฐานะ แต่ถ้าเป็นบุคคลอื่นต้องไม่เกิน ๓,๐๐๐ บาท

๒.๒.๓ ทำความเข้าใจเกี่ยวกับนิยามและประเภทของของขวัญหรือประโยชน์อื่นใดให้เข้าใจอย่างถ่องแท้ ดังนี้

- สิ่งใด ๆ หรือบริการใด ๆ (เงิน ทรัพย์สิน สิ่งของ บริการหรืออื่นๆ ที่มีมูลค่า) ที่ข้าราชการและเจ้าหน้าที่ภาครัฐให้และ/หรือรับ ที่นอกเหนือกว่าเงินเดือน รายได้ และผลประโยชน์จากการจ้างงานในราชการปกติ

- ของขวัญและผลประโยชน์อื่นใดแบ่งเป็น ๒ ประเภท ได้แก่ **ประเภทแรก คือ ของขวัญที่สามารถคิดราคาได้ (Tangible Gifts)** หมายรวมถึง สินค้าบริโภค ความบันเทิง การต้อนรับ ให้ที่พัก การเดินทาง อุปกรณ์เครื่องใช้ เช่น ตัวอย่างสินค้า บัตรของขวัญ เครื่องใช้ส่วนตัว บัตรกำนัล บัตรลดราคาสินค้าหรือบริการ หรือเงิน เป็นต้น และ**ประเภทที่สอง คือ ของขวัญและประโยชน์อื่นใดที่คิดเป็นราคาไม่ได้ (Intangible Gifts and Benefits)** หมายถึงสิ่งใด ๆ หรือบริการใดๆ ที่ไม่สามารถคิดเป็นราคาที่จะซื้อขายได้ เช่น การให้บริการส่วนตัว การปฏิบัติด้วยความชอบส่วนตัว การเข้าถึงประโยชน์หรือการสัญญาว่าจะได้รับประโยชน์มากกว่าคนอื่น ๆ

- ของขวัญทั้งหมดที่มีค่าทางประวัติศาสตร์หรือวัฒนธรรม เช่น งานศิลปะ พระพุทธรูป เครื่องประดับโบราณ ฯลฯ แม้จะมีขนาดเล็กแต่ก็ถือว่าของขวัญนั้น ๆ เป็นทรัพย์สินขององค์กร ไม่ว่าจะมียุทธราคาเท่าใด

- ของขวัญหรือผลประโยชน์ที่ได้รับเมื่อเทียบกับราคาตลาดมีค่าน้อยกว่า ๓,๐๐๐ บาท ไม่ต้องรายงานหรืออาจเก็บเป็นของตนเองได้ ทั้งนี้ เพื่อปฏิบัติตามประกาศคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ เรื่อง หลักเกณฑ์การรับทรัพย์สินหรือประโยชน์อื่นใด โดยธรรมจรรยาของเจ้าหน้าที่ของรัฐ พ.ศ. ๒๕๔๓

- ของขวัญหรือผลประโยชน์ใด ๆ เมื่อเทียบกับราคาตลาดมีค่าเกิน ๓,๐๐๐ บาท ต้องรายงานหน่วยงานและลงทะเบียนไว้

- ถ้าของขวัญหรือผลประโยชน์ที่มีค่าทางการตลาดระหว่าง ๓,๐๐๐ - ๑๕,๐๐๐ บาท และเจ้าหน้าที่ที่มีความจำเป็นต้องรับในองค์กร โดยหัวหน้าส่วนราชการตัดสินใจว่าสมควรให้ข้าราชการหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐคนนั้น ๆ รับทรัพย์สินดังกล่าวหรือไม่

- ถ้าของขวัญหรือผลประโยชน์ที่มีค่าทางการตลาดมากกว่า ๑๕,๐๐๐ บาท ให้ส่งมอบเป็นทรัพย์สินขององค์กร เพื่อใช้ประโยชน์สาธารณะหรือตามความเหมาะสม องค์กรอาจพิจารณาอนุญาตให้ข้าราชการหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐผู้นั้นเก็บรักษาของไว้เป็นกรณีไป เช่น ของขวัญในการย้ายหน่วยงาน ขณะดำรงตำแหน่งเดิม ของขวัญในโอกาสเกษียณอายุราชการ หรือลาออกจากงาน เป็นต้น

- ถ้าในปีงบประมาณใด ๆ คุณค่ารวมของของขวัญและหรือผลประโยชน์ที่ได้รับจากผู้ให้คนเดียว กลุ่มเดียวกัน หรือผู้ที่มีความสัมพันธ์กันหลาย ๆ ครั้ง เมื่อรวมกันทั้งปีมีค่ามากกว่า ๓,๐๐๐ บาท ต้องรายงานของขวัญหรือผลประโยชน์แต่ละอย่างที่ได้รับ

- ถ้าในปีงบประมาณใดๆได้ของขวัญและหรือผลประโยชน์ที่ได้รับจากผู้รับบริการ แม้จะต่างคนต่างกลุ่มเพื่อเป็นการขอบคุณในการให้บริการที่ดีแต่เมื่อรวมกันแล้วมีค่ามากกว่า ๓,๐๐๐ บาท ต้องรายงานของขวัญหรือผลประโยชน์แต่ละอย่างนั้น

- ของขวัญและหรือผลประโยชน์ใด ๆ ที่ได้รับเพื่อเป็นการขอบคุณจากผู้รับบริการ (ประชาชนและองค์กรเอกชน) ที่ได้อย่างสม่าเสมอ บ่อยครั้ง อาจทำให้เกิดข้อสงสัยจากประชาชนว่ามีอิทธิพลบิดเบือนก่อให้เกิดอคติในการให้บริการของข้าราชการหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐหรืออาจก่อให้เกิดความรู้สึกชอบและคาดหวังว่าจะได้รับของขวัญหรือผลประโยชน์ เมื่อมีผู้มารับบริการ ควรปฏิเสธการรับ

- เงินสดหรือสิ่งใด ๆ ที่สามารถเปลี่ยนเป็นเงินได้ต้องปฏิเสธไม่รับ ไม่ว่าจะอยู่ในสถานการณ์ใด ๆ

๒.๓ เราสามารถเก็บไว้เป็นของตนเองได้หรือไม่

๒.๓.๑ ปกติสามารถเก็บรักษาไว้เองหากของขวัญหรือผลประโยชน์นั้นมีค่าไม่เกิน ๓,๐๐๐ บาท

๒.๓.๒ หากมีราคาทางการตลาดระหว่าง ๓,๐๐๐ - ๑๕,๐๐๐ บาท ส่วนราชการต้องพิจารณาตัดสินใจว่าข้าราชการหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐนั้นๆ จะเก็บไว้เองได้หรือไม่

๒.๓.๓ หากราคามากกว่า ๑๕,๐๐๐ บาท จะต้องให้เป็นทรัพย์สินของส่วนราชการ และส่วนราชการพิจารณาตัดสินใจจะใช้ประโยชน์อย่างไร

เกณฑ์ประกอบการตัดสินใจ	
ประเด็น	การตัดสินใจ
เจตนา	อะไรเป็นเจตนาของการให้ของขวัญหรือผลประโยชน์
กฎ ระเบียบ	มีกฎระเบียบหรือนโยบายอะไรที่เกี่ยวกับการให้ของขวัญ และ/หรือ ประโยชน์
ความเปิดเผย	มีการเปิดเผยต่อสาธารณชนเพียงใด
คุณค่า	ของขวัญและหรือผลประโยชน์มีราคาเท่าใด
หลักจริยธรรม	มีหลักจริยธรรมที่เกี่ยวกับการรับของขวัญหรือไม่ มีอะไรบ้าง
อัตลักษณ์	ผู้ให้ม้อัตลักษณ์เพื่ออะไร
เวลาและโอกาส	เวลาและโอกาสในการให้คืออะไร

๓. กรณีต้องเผชิญกับสถานการณ์ที่เอื้อต่อการทำธุรกิจกับตัวเอง

คำแนะนำ : ท่านควรดำเนินการ ดังนี้ ปฏิบัติงานด้วยความกล้าหาญ ยึดมั่นความถูกต้องดีงาม และชอบธรรมปฏิบัติงาน โดยไม่ยอมโอนอ่อนผ่อนตามอิทธิพลหรือเอื้อประโยชน์ใด ๆ ให้กับบริษัทรายใดรายหนึ่ง แต่ให้ยึดการดำเนินการตามขั้นตอนของกฎระเบียบที่เกี่ยวข้องในทุกขั้นตอนของกระบวนการอย่างรอบคอบ และเคร่งครัด และหลีกเลี่ยงการกระทำใด ๆ ก็ตามที่เข้าข่ายการใช้อำนาจหน้าที่ในตำแหน่งหาประโยชน์ ให้กับธุรกิจของครอบครัวหรือพวกพ้อง ซึ่งเป็นการใช้อำนาจที่ไม่สุจริต หรือเอื้อต่อการมีผลประโยชน์ทับซ้อน

๔. หากฝ่าฝืนจะมีโทษอย่างไร

การมีพฤติกรรมใด ๆ ก็ตามที่เข้าข่ายประเภทของผลประโยชน์ทับซ้อนหรือมีพฤติกรรมที่พร้อมฝ่าฝืนการปฏิบัติตามประมวลจริยธรรมข้าราชการพลเรือนย่อมส่งผลให้ถูกลงโทษ ตักเตือน ตัดเงินเดือน จนกระทั่งถึงไล่ออก ขึ้นอยู่กับความร้ายแรงของการฝ่าฝืน นอกจากนี้ หากพฤติกรรมนั้น ๆ เข้าข่ายการรับสินบน นอจลทุจริต และสามารถพิสูจน์ได้ว่าข้าราชการหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐนั้น ๆ มีการรับผลประโยชน์ทับซ้อนหรือเข้าข่ายการมีพฤติกรรมดังกล่าว ซึ่งมีผลต่อความเป็นธรรมก่อให้เกิดผลประโยชน์แก่ผู้ให้โดยมิชอบ หากถูกตัดสินว่าผิดจริง ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกคนอาจมีส่วนร่วมในการรับโทษทางอาญาด้วย

ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๔๒ หมวด ๙ การขัดกันระหว่างประโยชน์ส่วนบุคคลและประโยชน์ส่วนรวมมาตรา ๑๐๓ ห้ามมิให้เจ้าหน้าที่ของรัฐผู้ได้รับทรัพย์สินหรือประโยชน์อื่นใดจากบุคคลนอกเหนือจากทรัพย์สินหรือประโยชน์อันควรได้ตามกฎหมายหรือกฎ ข้อบังคับที่ออกโดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมาย เว้นแต่การรับทรัพย์สินหรือประโยชน์อื่นใด โดยธรรมจรรยาตามหลักเกณฑ์และจำนวนที่คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติกำหนด

พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต (ฉบับที่ ๓) พ.ศ. ๒๕๕๘ กำหนดในมาตรา ๑๒๓/๒ มาตรา ๑๒๓/๓ มาตรา ๑๒๓/๔ ดังนี้

- มาตรา ๑๒๓/๒ ผู้ใดเป็นเจ้าหน้าที่ของรัฐ เจ้าหน้าที่ของรัฐต่างประเทศหรือเจ้าหน้าที่ขององค์การระหว่างประเทศ เรียก รับ หรือยอมจะรับทรัพย์สินหรือประโยชน์อื่นใดสำหรับตนเองหรือผู้อื่นโดยมิชอบเพื่อกระทำการหรือไม่กระทำการอย่างใดในตำแหน่งไม่ว่าการนั้นจะชอบหรือมิชอบด้วยหน้าที่ต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่ห้าปีถึงยี่สิบปี หรือจำคุกตลอดชีวิตและปรับตั้งแต่หนึ่งแสนบาทถึงสี่แสนบาทหรือประหารชีวิต

- มาตรา ๑๒๓/๓ ผู้ใดเป็นเจ้าหน้าที่ของรัฐ เจ้าหน้าที่ของรัฐต่างประเทศหรือเจ้าหน้าที่ขององค์การระหว่างประเทศกระทำการหรือไม่กระทำการอย่างใดในตำแหน่ง โดยเห็นแก่ทรัพย์สินหรือประโยชน์อื่นใด ซึ่งตนได้เรียก รับ หรือยอมจะรับไว้ก่อนที่ตนได้รับแต่งตั้งในตำแหน่งนั้น ต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่ห้าปีถึงยี่สิบปีหรือจำคุกตลอดชีวิตและปรับตั้งแต่หนึ่งแสนบาทถึงสี่แสนบาท

- มาตรา ๑๒๓/๔ ผู้ใดเรียก รับ หรือยอมจะรับทรัพย์สินหรือประโยชน์อื่นใดสำหรับตนเองหรือผู้อื่นเป็นการตอบแทนในการที่จะจงใจหรือได้จงใจ เจ้าหน้าที่ของรัฐ เจ้าหน้าที่ของรัฐต่างประเทศหรือเจ้าหน้าที่ขององค์การระหว่างประเทศ โดยวิธีอันทุจริตหรือผิดกฎหมายหรือโดยอิทธิพลของตนให้กระทำการหรือไม่กระทำการในหน้าที่อันเป็นคุณหรือเป็นโทษแก่บุคคลใด ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินห้าปีหรือปรับไม่เกินหนึ่งแสนบาทหรือทั้งจำทั้งปรับ

บทที่ ๓

ความเสี่ยงเกี่ยวกับการปฏิบัติงานที่อาจเกิดผลประโยชน์ทับซ้อน

สำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดินได้ดำเนินการวิเคราะห์ความเสี่ยงเกี่ยวกับการปฏิบัติงานที่อาจเกิดผลประโยชน์ทับซ้อนตามมาตรฐาน COSO (The Committee of Sponsoring Organizations of the Tread way Commission) เป็นการวิเคราะห์ระดับโอกาสที่จะเกิดความเสี่ยง (Likelihood) ความรุนแรงของผลกระทบ (Impact) และระดับความเสี่ยง (Degree of Risk) ทั้งนี้ กำหนดเกณฑ์ในเชิงคุณภาพ เนื่องจากเป็นข้อมูลเชิงพรรณนาที่ไม่สามารถระบุเป็นตัวเลขหรือจำนวนเงินที่ชัดเจนได้

เกณฑ์ระดับโอกาสที่จะเกิดความเสี่ยง (Likelihood)

ระดับ	โอกาสที่เกิด	คำอธิบาย
๕	สูงมาก	มีโอกาสเกิดขึ้นเป็นประจำ
๔	สูง	มีโอกาสเกิดขึ้นบ่อยครั้ง
๓	ปานกลาง	มีโอกาสเกิดขึ้นบางครั้ง
๒	น้อย	มีโอกาสเกิดขึ้นน้อยครั้ง
๑	น้อยมาก	มีโอกาสเกิดขึ้นยาก

เกณฑ์ระดับความรุนแรงของผลกระทบ (Impact) เชิงคุณภาพที่ส่งผลกระทบต่อด้านการดำเนินงาน (บุคลากร)

ระดับ	ผลกระทบ	คำอธิบาย
๕	สูงมาก	ลงโทษทางวินัยอย่างร้ายแรง
๔	สูง	ลงโทษทางวินัยอย่างร้ายแรง
๓	ปานกลาง	ลงโทษทางวินัยอย่างปานกลาง
๒	น้อย	ลงโทษทางวินัยอย่างน้อย
๑	น้อยมาก	ลงโทษทางวินัยอย่างน้อยมาก

การวิเคราะห์ความเสี่ยงจะต้องมีการกำหนดแผนภูมิความเสี่ยง (Risk Profile) ที่ได้จากการพิจารณาจัดระดับความสำคัญของความเสี่ยงจากโอกาสที่จะเกิดความเสี่ยง (Likelihood) และผลกระทบที่เกิดขึ้น (Impact) และขอบเขตของระดับความเสี่ยงที่สามารถยอมรับได้ (Risk Appetite Boundary) โดยที่

ระดับความเสี่ยง = โอกาสในการเกิดเหตุการณ์ต่างๆ x ความรุนแรงของเหตุการณ์ต่างๆ (Likelihood x Impact)

ระดับของความเสียหาย (Degree of Risk) แสดงถึงระดับความสำคัญในการบริหารความเสี่ยง โดยพิจารณาจากผลคูณของระดับโอกาสที่จะเกิดความเสี่ยง (Likelihood) กับระดับความรุนแรงของผลกระทบ (Impact) ของความเสี่ยงแต่ละสาเหตุ (โอกาส × ผลกระทบ) กำหนดเกณฑ์ไว้ ๔ ระดับ ดังนี้

ระดับของความเสียหาย (Degree of Risk)

ลำดับ	ระดับความเสียหาย	ช่วงคะแนน
๑	ความเสี่ยงระดับสูงมาก (Extreme Risk : E)	๑๕ - ๒๕ คะแนน
๒	ความเสี่ยงระดับสูง (High Risk : H)	๙ - ๑๔ คะแนน
๓	ความเสี่ยงระดับปานกลาง (Moderate Risk : M)	๔ - ๘ คะแนน
๔	ความเสี่ยงระดับต่ำ (Low Risk : L)	๑ - ๓ คะแนน

ตารางแสดงเกณฑ์ความสามารถในการยอมรับระดับความเสียหาย (Degree of Risk) จัดแบ่งเป็น Risk Profile เป็นพื้นที่ ๔ ส่วน (๔ Quadrant) ดังนี้

ระดับ	ระดับความเสียหาย	ช่วงคะแนน	มาตรการควบคุม	เขตสี
๔	ระดับความเสี่ยงสูงมาก (Extreme Risk : E)	๑๕ - ๒๕	จำเป็นต้องมีมาตรการควบคุมความเสี่ยงหรือหลีกเลี่ยงความเสี่ยง โดยการหยุด ยกเลิก เปลี่ยนแปลงกิจกรรม	แดง
๓	ระดับความเสี่ยงสูง (High Risk : H)	๙ - ๑๔	ต้องมีมาตรการควบคุมความเสี่ยงให้อยู่ในระดับที่ยอมรับได้	ส้ม
๒	ระดับความเสี่ยงปานกลาง (Moderate Risk : M)	๔ - ๘	ยอมรับความเสี่ยงแต่ควรมีมาตรการควบคุม	เหลือง
๑	ระดับความเสี่ยงต่ำ (Low Risk : L)	๑ - ๓	ยอมรับความเสี่ยงได้	เขียว

การวิเคราะห์ความเสี่ยงเกี่ยวกับการปฏิบัติงานที่อาจเกิดผลประโยชน์ทับซ้อน
สำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดิน ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๑

ปัจจัยที่จะเกิดความเสี่ยง	โอกาสและผลกระทบ		ระดับความเสี่ยง
	โอกาส	ความรุนแรง	
๑. กระบวนการจัดซื้อจัดจ้างเอื้อประโยชน์ต่อพวกพ้อง หรือมีการขัดกันของผลประโยชน์	๓	๕	๑๕
๒. การรับของขวัญ สินน้ำใจจากคู่สัญญาของส่วนราชการ หรือบุคคลอื่น	๔	๓	๑๒
๓. การเบิกค่าตอบแทน ค่าใช้จ่าย ไม่ถูกต้องตามข้อเท็จจริง	๓	๓	๙
๔. การใช้รถราชการเพื่องานส่วนตัวหรือไม่เป็นไปตามระเบียบ	๒	๓	๖

ผลการวิเคราะห์ความเสี่ยงด้านผลประโยชน์ทับซ้อน	จัดลำดับความสำคัญของความเสี่ยง
(๑) การจัดซื้อจัดจ้าง	ลำดับ ๑ (สูงมาก = ๑๕ คะแนน)
(๒) การรับของขวัญ	ลำดับ ๒ (สูง = ๑๒ คะแนน)
(๓) การเบิกค่าตอบแทน	ลำดับ ๒ (สูง = ๙ คะแนน)
(๔) การใช้รถราชการ	ลำดับ ๓ (ปานกลาง = ๖ คะแนน)

ตารางระดับของความเสี่ยง (Degree of Risk)

ความรุนแรงของผลกระทบ (Impact)	๕	๕	๑๐	๑๕	๒๐	๒๕	
	๔	๔	๘	๑๒	๑๖	๒๐	
	๓	๓	๖	๙	๑๒	๑๕	
	๒	๒	๔	๖	๘	๑๐	
	๑	๑	๒	๓	๔	๕	
		๑	๒	๓	๔	๕	โอกาสที่จะเกิดความเสี่ยง (Likelihood)

บทที่ ๔

มาตรการเพื่อควบคุมหรือลดความเสี่ยงการเกิดผลประโยชน์ทับซ้อน

๑. มาตรการป้องกันกรณีการดำเนินการเกี่ยวกับการจัดซื้อจัดจ้าง โดยเจ้าหน้าที่สำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดินต้องปฏิบัติตามกฎหมายและระเบียบ

๑. พระราชบัญญัติการจัดซื้อจัดจ้างและการบริหารพัสดุภาครัฐ พ.ศ. ๒๕๖๐ โดยเฉพาะมาตรา ๑๓ “ในการจัดซื้อจัดจ้าง ผู้มีหน้าที่ดำเนินการต้องไม่เป็นผู้มีส่วนได้เสียกับผู้ยื่นข้อเสนอหรือคู่สัญญา ในงานนั้น”

๒. หลักของมาตรฐานจริยธรรมสำหรับผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองและเจ้าหน้าที่ของรัฐ ๙ ประการ ของสำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดิน ๙ ข้อ โดยเฉพาะข้อ ๓ “การยึดถือประโยชน์ของชาติเหนือกว่าประโยชน์ส่วนตัว”

๓. ประมวลจริยธรรมข้าราชการพลเรือน โดยเฉพาะ ข้อ ๓ อนุ (๓) “ต้องรายงานการดำรงตำแหน่ง ทั้งที่ได้รับค่าตอบแทนและไม่ได้รับค่าตอบแทนในนิติบุคคลซึ่งมิใช่ส่วนราชการ รัฐวิสาหกิจ องค์การมหาชน ราชการส่วนท้องถิ่น หน่วยงานอื่นของรัฐ และกิจการที่รัฐถือหุ้นใหญ่ต่อหัวหน้าส่วนราชการและคณะกรรมการจริยธรรม ในกรณีที่มีการดำรงตำแหน่งนั้น ๆ อาจขัดแย้งกับการปฏิบัติหน้าที่หรืออาจทำให้การปฏิบัติหน้าที่เสียหาย

แนวทางการดำเนินงาน

๑) กรณีจัดซื้อจัดจ้างโดยวงเงินเล็กน้อยที่ดำเนินการได้โดยไม่ต้องแต่งตั้งคณะกรรมการ ให้เจ้าหน้าที่สดุดพิจารณาหาคู่แข่งในรายงานสิ่งที่จะดำเนินการจัดซื้อจัดจ้างอย่างน้อย ๓ ราย และเลือกกรายที่เสนอราคาต่ำที่สุด

๒) กรณีจัดซื้อจัดจ้างโดยคณะกรรมการฯ กรณีทราบผู้ยื่นข้อเสนอ หรือคู่สัญญาล่วงหน้าต้องไม่แต่งตั้งผู้มีส่วนได้เสียเป็นผู้ดำเนินการ หรือคณะกรรมการใด ๆ ที่เกี่ยวข้องกับผู้ยื่นข้อเสนอหรือคู่สัญญานั้น

๓) กรณีแต่งตั้งประธานกรรมการ และ/หรือกรรมการไว้แล้ว หากทราบว่าผู้ยื่นข้อเสนอหรือคู่สัญญาเป็นผู้มีส่วนได้เสียกับประธานกรรมการ หรือกรรมการคนหนึ่งคนใดให้ดำเนินการ ดังนี้

- รายงานการมีส่วนได้เสียนั้นให้หัวหน้าส่วนราชการหรือประธานกรรมการทราบ เพื่อพิจารณาความเหมาะสม/จำเป็นในการทบทวนองค์ประกอบของคณะกรรมการ

- ห้ามมิให้เข้าร่วมประชุมหรือมีมติในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับผู้ยื่นข้อเสนอหรือคู่สัญญานั้นหรือกรณี จำเป็นต้องมีการชี้แจงในบางเรื่อง เมื่อได้ชี้แจงและตอบข้อซักถามแล้วจะต้องออกจากที่ประชุม

๔) หากพบว่ามีการกระทำผิดต้องดำเนินการทางวินัย ละเมิด และอาญาอย่างเคร่งครัด

๒. มาตรการป้องกันกรณีการรับของขวัญ ทรัพย์สินหรือประโยชน์อื่นใด โดยเจ้าหน้าที่สำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดินต้องปฏิบัติตามกฎหมายและระเบียบ

๑. พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๔๒ มาตรา ๑๐๓

๒. ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการให้หรือรับของขวัญของเจ้าหน้าที่ของรัฐ พ.ศ. ๒๕๔๔

๓. ประกาศคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ เรื่องหลักเกณฑ์การรับทรัพย์สินหรือประโยชน์อื่นใดโดยธรรมจรรยาของเจ้าหน้าที่ของรัฐ พ.ศ. ๒๕๔๓

แนวทางการดำเนินงาน

๑) ผู้บริหาร ผู้บังคับบัญชาทุกระดับต้องตระหนักและให้ความสำคัญ รวมทั้งกำกับตรวจสอบ ติดตาม มิให้ผู้ใต้บังคับบัญชากระทำการใด ๆ ในการรับทรัพย์สินหรือประโยชน์อื่นใด เพื่อป้องกันความเสี่ยง อันเกิดจากผลประโยชน์ทับซ้อน

๒) ควบคุม กำกับ ดูแลให้ข้าราชการ และบุคลากรสำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดินปฏิบัติตามคู่มือ และมาตรการป้องกันผลประโยชน์ทับซ้อนฯ

๓) กรณีเจ้าหน้าที่ในสำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดินถูกเรียกรับผลประโยชน์ และ/หรือรู้เห็นการเรียกรับผลประโยชน์ของผู้หนึ่งผู้ใดในสำนักงาน ให้ดำเนินการตามประมวลจริยธรรม โดยต้องรายงาน เหตุการณ์พร้อมพยานหลักฐาน (หากมี) ต่อผู้บังคับบัญชา และหรือคณะกรรมการจริยธรรมโดยพลัน

๔) จัดให้มีการสับเปลี่ยนหมุนเวียนงานเป็นระยะ เพื่อลดโอกาสการผูกขาดอำนาจอันนำมา ซึ่ง การเรียกรับผลประโยชน์

๕) หากพบว่ามีมีการกระทำความผิด ต้องดำเนินการทางวินัย ละเมิด และอาญาอย่างเคร่งครัด

๓. มาตรการป้องกันกรณีการเบิกค่าตอบแทนที่ไม่ถูกต้องตามระเบียบ โดยเจ้าหน้าที่สำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดินต้องปฏิบัติตามกฎหมายและระเบียบ

๑. ระเบียบสำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดิน ว่าด้วยการจ่ายค่าใช้จ่ายเดินทางไปปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ พ.ศ. ๒๕๕๘

๒. ระเบียบสำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดิน ว่าด้วยการเบิกจ่ายค่าใช้จ่ายในการบริหารงานของสำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดิน พ.ศ. ๒๕๕๙

๓. ระเบียบสำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดิน ว่าด้วยค่าใช้จ่ายในการฝึกอบรม การจัดงาน และการประชุมระหว่างประเทศ พ.ศ. ๒๕๕๙

๔. กฎ ระเบียบ ข้อบังคับ มติคณะรัฐมนตรี หรือหนังสือเวียนของกระทรวงการคลังในเรื่องที่มีการกำหนดไว้เฉพาะ เช่น การเดินทางไปราชการ เบี้ยประชุมกรรมการ ค่าใช้จ่ายในการฝึกอบรม ประชุมสัมมนา การปฏิบัติงานนอกเวลาราชการ การใช้โทรศัพท์ของทางราชการ ฯลฯ

แนวทางการดำเนินงาน

๑) ผู้บริหาร ผู้บังคับบัญชาทุกระดับต้องตระหนักและให้ความสำคัญ รวมทั้งกำกับ ตรวจสอบ ติดตาม มิให้ผู้ใต้บังคับบัญชากระทำการใด ๆ ในการเบิกค่าตอบแทนต่าง ๆ ให้ถูกต้องตามกฎหมาย ระเบียบ ฯลฯ ที่เกี่ยวข้อง

๒) กรณีการเบิกจ่ายค่าใช้จ่ายใดไม่เป็นไปตามระเบียบฯ อันเป็นเหตุให้ทางราชการได้รับความเสียหาย ให้ดำเนินการตามกฎหมายว่าด้วยความรับผิดทางละเมิดของเจ้าหน้าที่โดยเร็ว

๔. มาตรการป้องกันกรณีการใช้รถราชการเพื่องานส่วนตัว โดยเจ้าหน้าที่สำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดินต้องปฏิบัติตามกฎหมายและระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยรถราชการ พ.ศ. ๒๕๒๓ และที่แก้ไขเพิ่มเติม

แนวทางการดำเนินงาน

๑) ห้ามข้าราชการหรือบุคลากรนำรถราชการไปใช้ในกิจธุระส่วนตัว หรือให้บุคคลอื่นนำไปใช้ทั้งในเวลาราชการ และนอกเวลาราชการ หรือนอกสถานที่ปฏิบัติงาน โดยเฉพาะสถานที่ที่ไม่เหมาะสมหรือไม่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติราชการ

๒) ให้สำนักที่เกี่ยวข้อง กำกับ ดูแล ตรวจสอบ การใช้รถ การเบิกจ่ายค่าเชื้อเพลิง ค่าซ่อมบำรุง โดยมีกระบวนการตรวจสอบ รับรอง และดำเนินการต่าง ๆ ให้เป็นไปตามระเบียบโดยเคร่งครัด

การกำหนดกลไกการกำกับติดตามอย่างต่อเนื่องของสำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดิน

สำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดินมีระเบียบผู้ตรวจการแผ่นดินว่าด้วยการจัดแบ่งส่วนงานและขอบเขตหน้าที่ของส่วนงานในสำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดิน พ.ศ. ๒๕๖๑ โดยมีสำนักบริหารการคลัง สำนักนโยบายและแผน และหน่วยตรวจสอบภายใน ทำหน้าที่ในการกำกับ ติดตาม และการประเมินผลอย่างต่อเนื่อง รวมถึงการจัดทำรายงานรายเดือน รายไตรมาส และรายงานสรุปผลการดำเนินงานตามแผน การใช้จ่ายงบประมาณประจำปีงบประมาณ พ.ศ.... เสนอต่อผู้บริหาร โดยมีรายละเอียดดังนี้

๑. สำนักบริหารการคลัง มีภารกิจเกี่ยวกับการบริหารการเงิน การบัญชี การพัสดุ และทรัพย์สิน โดยมีหน้าที่และอำนาจ ดังต่อไปนี้

- บริหารจัดการ ควบคุม ตรวจสอบและดำเนินการเกี่ยวกับงานการเงิน การบัญชี และการพัสดุ

- จัดทำบัญชี จัดทำรายงานการเงินรวมถึงรายงานการวิเคราะห์ข้อมูลทางการเงิน

- บริหารงานพัสดุ วางแผนการจัดซื้อ จัดหา จัดจ้าง การทำสัญญา รวมทั้งควบคุม เก็บรักษาจัดสรร การใช้และควบคุมดูแลการเบิกจ่ายและจำหน่ายพัสดุ

- ให้คำแนะนำ ข้อเสนอแนะ ประสานงาน ช่วยเหลือ และควบคุมกำกับดูแลตรวจสอบการดำเนินงานเกี่ยวกับการเงินและทรัพย์สินของสำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดิน

๒. สำนักนโยบายและแผน มีภารกิจเกี่ยวกับการจัดทำนโยบายและยุทธศาสตร์ การจัดทำคำของบประมาณ การบริหารงบประมาณ การติดตามและประเมินผลการปฏิบัติงาน การบริหารความเสี่ยง โดยมีหน้าที่และอำนาจ ดังต่อไปนี้

- วางแผน เตรียมการ บริหารจัดการ รวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูล ตลอดจนดำเนินการให้เกิดการถ่ายทอดความรู้ความเข้าใจแก่บุคลากรที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้สอดคล้องกับตัวชี้วัดที่อาจจะต้องมีการตรวจสอบและประเมินผลการปฏิบัติงานของสำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดิน

- ศึกษา วิเคราะห์ วางแผน จัดทำคำของบประมาณ วิเคราะห์การใช้จ่ายงบประมาณ การบริหารงบประมาณ การจัดสรรงบประมาณให้กับส่วนงานต่าง ๆ การขออนุมัติเปลี่ยนแปลงรายการงบประมาณ

- ประสานงาน วิเคราะห์ ติดตาม ประเมินและรายงานผลการปฏิบัติงานและความคุ้มค่าของการดำเนินโครงการและกิจกรรมตามนโยบาย ยุทธศาสตร์ แผนงาน และแผนปฏิบัติการประจำปี ตลอดจนการจัดทำรายงานผลการใช้จ่ายงบประมาณ และผลการดำเนินงานประจำปีของสำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดิน

๓. หน่วยตรวจสอบภายใน มีภารกิจเกี่ยวกับการตรวจสอบการดำเนินงานภายในและสนับสนุนการดำเนินงานของสำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดิน โดยมีหน้าที่และอำนาจ ดังต่อไปนี้

- พิจารณา เสนอความเห็น วางแผน อำนวยการ ประสานงาน กำกับดูแล และดำเนินการเกี่ยวกับการเสนอแนะนโยบายและแผนปฏิบัติการประจำปีด้านการตรวจสอบภายใน

- ดำเนินการตรวจสอบด้านการบริหาร ด้านการดำเนินงาน ด้านการเงิน ด้านการบัญชีและด้านการพัสดุ

- ให้คำปรึกษาและแนะนำแก่หน่วยรับตรวจตามมาตรฐานที่เกี่ยวข้อง ตลอดจนการสอบทานและประเมินผลความเหมาะสมและความพอเพียงของระบบควบคุมภายในของสำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดิน

- รายงานผลการตรวจสอบให้ผู้ตรวจการแผ่นดินและเลขาธิการสำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดิน ทราบการกำหนดกลไกการกำกับติดตามอย่างต่อเนื่องของสำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดิน

สำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดินมีระเบียบผู้ตรวจการแผ่นดินว่าด้วยการจัดแบ่งส่วนงานและขอบเขตหน้าที่ของส่วนงานในสำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดิน พ.ศ. ๒๕๖๑ โดยมีสำนักบริหารการคลัง สำนักนโยบายและแผน และหน่วยตรวจสอบภายใน ทำหน้าที่ในการกำกับ ติดตาม และการประเมินผลอย่างต่อเนื่อง รวมถึงการจัดทำรายงานรายเดือน รายไตรมาส และรายงานสรุปผลการดำเนินงานตามแผน การใช้จ่ายงบประมาณประจำปีงบประมาณ พ.ศ.... เสนอต่อผู้บริหาร โดยมีรายละเอียดดังนี้

๑. สำนักบริหารการคลัง มีภารกิจเกี่ยวกับการบริหารการเงิน การบัญชี การพัสดุ และทรัพย์สิน โดยมีหน้าที่และอำนาจ ดังต่อไปนี้

- บริหารจัดการ ควบคุม ตรวจสอบและดำเนินการเกี่ยวกับงานการเงิน การบัญชีและการพัสดุ

- จัดทำบัญชี จัดทำรายงานการเงินรวมถึงรายงานการวิเคราะห์ข้อมูลทางการเงิน

- บริหารงานพัสดุ วางแผนการจัดซื้อ จัดหา จัดจ้าง การทำสัญญา รวมทั้งควบคุม

เก็บรักษาจัดสรร การใช้และควบคุมดูแลการเบิกจ่ายและจำหน่ายพัสดุ

- ให้คำแนะนำ ข้อเสนอแนะ ประสานงาน ช่วยเหลือ และควบคุมกำกับดูแลตรวจสอบการดำเนินงานเกี่ยวกับการเงินและทรัพย์สินของสำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดิน

๒. สำนักนโยบายและแผน มีภารกิจเกี่ยวกับการจัดทำนโยบายและยุทธศาสตร์ การจัดทำคำของบประมาณ การบริหารงบประมาณ การติดตามและประเมินผลการปฏิบัติงาน การบริหารความเสี่ยง โดยมีหน้าที่และอำนาจ ดังต่อไปนี้

- วางแผน เตรียมการ บริหารจัดการ รวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูล ตลอดจนดำเนินการให้เกิดการถ่ายทอดความรู้ความเข้าใจแก่บุคลากรที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้สอดคล้องกับตัวชี้วัดที่อาจจะต้องมีการตรวจสอบและประเมินผลการปฏิบัติงานของสำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดิน

- ศึกษา วิเคราะห์ วางแผน จัดทำคำของบประมาณ วิเคราะห์การใช้จ่ายงบประมาณ การบริหารงบประมาณ การจัดสรรงบประมาณให้กับส่วนงานต่าง ๆ การขออนุมัติเปลี่ยนแปลงรายการงบประมาณ

- ประสานงาน วิเคราะห์ ติดตาม ประเมินและรายงานผลการปฏิบัติงานและความคุ้มค่าของการดำเนินโครงการและกิจกรรมตามนโยบาย ยุทธศาสตร์ แผนงาน และแผนปฏิบัติการประจำปี ตลอดจนการจัดทำรายงานผลการใช้จ่ายงบประมาณ และผลการดำเนินงานประจำปีของสำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดิน

๓. หน่วยตรวจสอบภายใน มีภารกิจเกี่ยวกับการตรวจสอบการดำเนินงานภายในและสนับสนุนการดำเนินงานของสำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดิน โดยมีหน้าที่และอำนาจ ดังต่อไปนี้

- พิจารณา เสนอความเห็น วางแผน อำนวยความสะดวก ประสานงาน กำกับดูแล และดำเนินการเกี่ยวกับการเสนอแนะนโยบายและแผนปฏิบัติการประจำปีด้านการตรวจสอบภายใน

- ดำเนินการตรวจสอบด้านการบริหาร ด้านการดำเนินงาน ด้านการเงิน ด้านการบัญชีและด้านการพัสดุ

- ให้คำปรึกษาและแนะนำแก่หน่วยรับตรวจตามมาตรฐานที่เกี่ยวข้อง ตลอดจนการสอบทานและประเมินผลความเหมาะสมและความพอเพียงของระบบควบคุมภายในของสำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดิน

- รายงานผลการตรวจสอบให้ผู้ตรวจการแผ่นดินและเลขาธิการสำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดินทราบ

แผนการดำเนินงานการกำกับติดตามอย่างต่อเนื่องของสำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดินประจำปีงบประมาณ

ขั้นตอน เดือน	ต.ค.	พ.ย.	ธ.ค.	ม.ค.	ก.พ.	มี.ค.	เม.ย.	พ.ค.	มิ.ย.	ก.ค.	ส.ค.	ก.ย.	สำนักที่ รับผิดชอบ	
	รายงานบัญชีการเงิน	←—————→												สำนักบริหาร การคลัง
รายงานการจัดซื้อ จัดหา จัดจ้าง	←—————→													
รายงานการควบคุมการเบิกจ่าย และจำหน่ายพัสดุ	←—————→													
รายงานผลการใช้จ่ายงบประมาณ (รายเดือน)	←—————→												สำนัก นโยบายและ แผน	
รายงานผลการใช้จ่ายงบประมาณ และติดตาม เร่งรัดการใช้จ่ายให้ เป็นไปตามแผนการดำเนินงาน (รายไตรมาส)	←—————→ ๑	ไตร มาส	←—————→ ๒	ไตร มาส	←—————→ ๓	ไตร มาส	←—————→ ๔	ไตร มาส						
รายงานสรุปผลการดำเนินงาน ตามแผนการใช้จ่ายงบประมาณ (สิ้นปีงบประมาณ)														สรุป ผล ทั้งปี
ดำเนินการตรวจสอบตาม มาตรฐานที่เกี่ยวข้อง ตลอดจน การสอบทาน และประเมินผล ความเหมาะสมและความพอเพียง ของระบบควบคุมภายในของ สำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดิน	←—————→													หน่วย ตรวจสอบ ภายใน
รายงานผลการตรวจสอบให้ ผู้ตรวจการแผ่นดินและเลขาธิการ สำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดินทราบ	←—————→													

ที่มา : ข้อมูลจากสำนักบริหารการคลัง สำนักนโยบายและแผน และหน่วยตรวจสอบภายใน วันที่ ๑๙ กรกฎาคม ๒๕๖๑

บรรณานุกรม

กรมทางหลวงชนบท (๒๕๕๙), คู่มือการป้องกันผลประโยชน์ทับซ้อน. กรุงเทพมหานคร

กรมสรรพสามิต (๒๕๕๙), คู่มือการป้องกันผลประโยชน์ทับซ้อน. กรุงเทพมหานคร

สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ, สารานุกรมเกี่ยวกับกฎหมาย ป.ป.ช.
มาตรา ๑๐๐ และมาตรา ๑๐๓. นนทบุรี

สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ, แก์ทุจริตคดีฐานสอง. นนทบุรี

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, คู่มือการป้องกันผลประโยชน์ทับซ้อน.
นนทบุรี

สำนักงานปลัดกระทรวงพาณิชย์ (๒๕๕๙), คู่มือการป้องกันผลประโยชน์ทับซ้อน. นนทบุรี

สำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข (๒๕๖๐), คู่มือผลประโยชน์ทับซ้อน. นนทบุรี

สำนักงานปลัดกระทรวงอุตสาหกรรม (๒๕๖๐), คู่มือป้องกันความเสี่ยงเกี่ยวกับการปฏิบัติงานที่อาจก่อให้เกิด
ผลประโยชน์ทับซ้อน. กรุงเทพมหานคร

สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (๒๕๕๙), คู่มือการป้องกันผลประโยชน์ทับซ้อน. กรุงเทพมหานคร:
สำนักพิมพ์คณะรัฐมนตรีและราชกิจจานุเบกษา

สำนักข่าวกรองแห่งชาติ (๒๕๕๙), คู่มือการป้องกันผลประโยชน์ทับซ้อน. กรุงเทพมหานคร